

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ПУЛЮЯ**

НЕЧАЙ ЛЮБОМИР ВАСИЛЬОВИЧ

УДК 657.432

**ФІНАНСОВИЙ МЕХАНІЗМ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ
УПРАВЛІННЯ ДЕБІТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ
ПІДПРИЄМСТВА (НА ПРИКЛАДІ ТОВ «ВАТРА-ТЕХНОСВІТЛО»)**

**Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа
та страхування»**

**АВТОРЕФЕРАТ
дипломної роботи
на здобуття освітнього рівня «магістр»**

Тернопіль – 2018

Дипломною роботою за освітнім рівнем «магістр» є рукопис.

Робота виконана на кафедрі економіки та фінансів Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор
Панухник Олена Віталіївна
Тернопільський національний технічний
університет імені Івана Пулюя

Рецензент: кандидат економічних наук, доцент
Рожко Наталія Ярославівна
Тернопільський національний технічний
університет імені Івана Пулюя
доцент кафедри

Завідувач кафедрою економіки та фінансів О.В. Панухник

Захист відбудеться 23 лютого 2018 р. о 10⁰⁰ годині на засіданні
екзаменаційної комісії №1 у Тернопільському національному технічному
університеті імені Івана Пулюя за адресою: 46001, м. Тернопіль, вул. Білогірська
50, навчальний корпус № 10, ауд.143.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми обумовлюється тим, що формування ринкових відносин в Україні характеризується значним уповільненням платіжного обігу, що спричиняє збільшення дебіторської заборгованості. У зв'язку з цим важливим завданням фінансового менеджменту є ефективне управління дебіторською заборгованістю. Ефективна політика управління дебіторами дозволяє розширювати ринки збуту товарів, залучати нових реалізаторів продукції, але прорахунки в роботі із дебіторами можуть призвести до непередбачуваних наслідків, у тому числі і до банкрутства підприємства. Для нормального функціонування підприємство повинно бути забезпечене необхідним розміром оборотного капіталу. Нестача оборотного капіталу викликає необхідність додаткового фінансування, а відповідно і додаткових витрат на його забезпечення. Зміна величини оборотного капіталу викликається зміною наступних складових: величини запасів, дебіторської заборгованості або кредиторської заборгованості. Управління кожною із складових вимагає формування ефективної політики.

Підприємства надають перевагу попередній оплаті або оплаті по факту доставки, адже в цьому разі не виникає ризику неповернення грошових коштів за реалізовану продукцію. В той же час загострення конкуренції за канали розповсюдження продукції між виробниками, які працюють в одному ринковому сегменті, диктує свої вимоги. Відвантаження продукції з відстрочкою платежу стає однією із основних умов при підписанні договорів на продаж продукції.

Дебіторська заборгованість (сума, очікувана до надходження від клієнтів, за вже продані товари) здійснює прямий вплив на величину оборотного капіталу. Чим більша величина дебіторської заборгованості, тим більшу суму додаткового фінансування необхідно знайти для покриття поточних витрат.

Основною умовою ефективного реалізації політики управління дебіторами виступає дотримання граничних обсягів дебіторської заборгованості та термінів її погашення. Але якщо перший чинник знаходиться в межах компетенції підприємства-виробника продукції, то другий часто напряму від нього не залежить. Єдиним способом забезпечення дотримання умов договорів виступає попередній аналіз кожного дебітора. Важливу роль в управлінні дебіторською заборгованістю відіграють планування, організація та контроль роботи з дебіторами.

Управління дебіторською заборгованістю зводиться до: формування кредитного рейтингу клієнтів; класифікації дебіторської заборгованості по видах; ведення реєстру старіння заборгованості; оцінки реальної вартості і обертання дебіторської заборгованості; включення дебіторської заборгованості в систему операційних бюджетів; реструктуризація дебіторської заборгованості. Важливу роль в системі управління дебіторською заборгованістю відіграють відділи збуту продукції. Саме пов'язаність системи мотивації персоналу відділу збуту із розміром дебіторської заборгованості може стати чинником своєчасного погашення дебіторської заборгованості, але винагороди персоналу відділу збуту не повинні перевищувати витрати підприємства на дебіторів. На жаль, в сучасних умовах в Україні не дуже багато методів впливу на несумлінних дебіторів.

Питання управління дебіторською заборгованістю підприємства досліджені у роботах вітчизняних та зарубіжних економістів, таких як Бабаєв В.Ю., Белялов Т.Е., Білик М. Д., Бугай В. З., Власюк Г.В., Гончук С.М., Єдинак Т.С., Камінська Н.П., Коваленко Д. І., Матинина Н.О., Носач Л.Л., Скорба О. А., Топоркова О. В., Шестопапов В.Г. та ін.

Метою дипломної роботи є дослідження теоретичних підходів та практичних аспектів реалізації системи управління дебіторською заборгованістю підприємства, а також розробка заходів щодо його удосконалення.

Виходячи із актуальності теми та мети дослідження **завданнями даної роботи** є вивчення таких питань:

- дослідження дебіторської заборгованості як економічної категорії;
- визначення основних завдань та підходів політики управління дебіторською заборгованістю підприємства;

- розгляд методичного інструментарію оцінки ефективності управління дебіторською заборгованістю підприємства;
- оцінка фінансово-господарської діяльності підприємства ТОВ «Ватра-Техносвітло»;
- аналіз стану та структури дебіторської заборгованості підприємства;
- комплексна оцінка ефективності управління дебіторською заборгованістю підприємства;
- з'ясування напрямів удосконалення механізмів управління дебіторською заборгованістю підприємства : посилення функції контролю;
- оптимізація рівня дебіторської заборгованості : аналітичний аспект;
- реалізація операцій факторингу – напрям рефінансування дебіторської заборгованості;
- узагальнення тенденцій розвитку вітчизняного ринку світлотехнічної продукції;
- прогнозування обсягів реалізації продукції та позиціонування на ринку підприємства ТОВ «Ватра-Техносвітло»;
- прогнозування та оптимізація рівня дебіторської заборгованості підприємства;
- реструктуризація дебіторської заборгованості з використанням факторингових операцій;
- визначення впливу заходів на фінансово-економічні показники діяльності підприємства.

Об'єктом дослідження є фінансово-господарська діяльність та економічні взаємовідносини підприємства ТОВ «Ватра-Техносвітло» під час здійснення управління дебіторською заборгованістю.

Предметом дослідження виступають особливості організації управління дебіторською заборгованістю на підприємстві.

Інформаційною базою при написанні випускної роботи були: нормативно-правові акти, періодичні видання, книги, Інтернет-ресурси.

При написанні дипломної роботи були використані **наступні методи дослідження**: метод спостереження, методи аналізу та синтезу, монографічний метод, діалектичний метод, метод порівняння, методи індукції та дедукції, а також метод узагальнення.

Теоретичною та методологічною основою написання дипломної роботи є джерела навчальної, монографічної та періодичної літератури з обраної теми, а також нормативно-правові документи присвячені організації управління дебіторською заборгованістю підприємства. Практична частина дипломної роботи виконана на базі внутрішніх нормативних документів, фінансової звітності та іншої документації підприємства ТОВ «Ватра-Техносвітло».

Наукова новизна результатів дослідження полягає в розробці та обґрунтуванні організаційно – економічних заходів підвищення ефективності управління дебіторською заборгованістю підприємства.

Практична значимість роботи полягає в тому, що окремі практичні аспекти і пропозиції можуть бути використані для підвищення ефективності управління дебіторською заборгованістю підприємства ТОВ «Ватра-Техносвітло» та в діяльності вітчизняних підприємств.

Апробація результатів роботи та публікації. Основні положення та висновки даного дослідження доповідались та обговорювались на міжнародній науково-практичній конференції „Формування механізму змінення конкурентних позицій національних економічних систем в глобальному, регіональному та локальному вимірах“ (Тернопіль, 22-24 вересня 2016 року).

Структура і обсяг дипломної роботи. Магістерська (дипломна) робота складається із вступу, шести розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Основна частина роботи викладена на 143 сторінках комп'ютерного набору і містить 30 таблиць, 32 рисунків та 9 додатків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** магістерської роботи представлено актуальність теми дослідження, встановлено мету та завдання, предмет та об'єкт, методи та інформаційну базу дослідження, а також описано наукову новизну та практичне значення і апробування отриманих результатів.

У **першому розділі** «Теоретичні підходи управління дебіторською заборгованістю підприємства» досліджено економічну сутність категорії «дебіторська заборгованість», визначено основні завдання та підходи управління дебіторською заборгованістю підприємства, розглянуто методичний інструментарій оцінки ефективності управління дебіторською заборгованістю підприємства.

В роботі подано визначення дефініції «дебіторська заборгованість» під якою слід розуміти заборгованість підприємству іншими фізичними чи юридичними особами на певну дату, що відображається на підприємстві як оборотний актив, яка виникла в процесі господарських стосунків між ними та потребує повернення у визначений термін.

На рівень дебіторської заборгованості впливає чимало внутрішніх і зовнішніх факторів, зокрема: - вид та специфіка товару; - місткість ринку; - ступінь насиченості ринку; - застосування різних методів стимулювання попиту; - система розрахунків, прийнята на підприємстві; - фінансовий стан підприємства; - кредитна політика підприємства тощо.

Дослідивши класифікацію та різновиди, слід відмітити, що за терміном погашення дебіторську заборгованість підприємства поділяють на поточну та довгострокову. Поряд із цим, виділяють такі види довгострокової дебіторської заборгованості: довгострокова заборгованість за товари, роботи, послуги; довгострокові векселі одержані; інша довгострокова дебіторська заборгованість.

Метою управління дебіторською заборгованістю є визначення оптимального її розміру і забезпечення своєчасної інкасації боргу. Об'єктом управління є дебіторська заборгованість, тобто неоплачені юридичними та фізичними особами товари (роботи, послуги) та/або вилучені кошти з кругообігу підприємства, що мають документальне підтвердження, яке надає право на отримання боргу у вигляді грошових коштів, їх еквівалентів або інших активів. Суб'єктом управління є фінансові менеджери, економісти підприємства. Предметом управління дебіторською заборгованістю є взаємовідносини між господарюючими суб'єктами, пов'язані з її виникненням та погашенням.

Оцінювання дебіторської заборгованості дає змогу зробити висновок про ефективність кредитної політики, що проводиться підприємством, виявити її недоліки і врахувати їх у розробленні нової кредитної політики. Основними показниками оцінки є: оборотність, період погашення, середній період інкасації, коефіцієнт простроченої дебіторської заборгованості, частка дебіторської заборгованості у загальному обсязі поточних активів.

У **другому розділі** «Оцінка ефективності управління дебіторською заборгованістю підприємства (на прикладі підприємства ТОВ «Ватра-Техносвітло»)» оцінено основні показники фінансово-економічної діяльності підприємства, а також проаналізовано стан, структуру та оцінку ефективності управління дебіторською заборгованістю підприємства.

Проаналізувавши показники фінансово-економічної діяльності підприємства та досліджуючи його фінансовий стан необхідно відмітити зниження основних показників – обсягів реалізації продукції, розміру активів, чистого прибутку та середнього розміру оплати праці на підприємстві, а також зростання рівня дебіторської заборгованості підприємства, що обумовлює зниження оборотності капіталу. При цьому до позитивних тенденцій необхідно віднести зростання вартості власного капіталу, зниження собівартості реалізації та матеріальних витрат підприємства. Аналізуючи показники фінансового стану необхідно відзначити зниження виробничого потенціалу підприємства за рахунок зростання зношеності основних засобів та зниження коефіцієнту реальної вартості та показників

придатності основних засобів. Спостерігається приріст показників ліквідності (оборотності активів) та фінансової стійкості підприємства (за рахунок приросту власного капіталу).

Здійснивши дослідження показників дебіторської заборгованості відмічено її зростання, зокрема у 2012 році значення складало 730 тис.грн., а у звітному 2016 році розмір дебіторської заборгованості збільшився і склав 1612 тис.грн. При цьому спостерігається зростання показника динаміки зміни рівня дебіторської заборгованості, за період 2013-2014 рр. на 84,09%, надалі спостерігається зниження 2014-2015 рр. на 47,22%, 2015-2016 рр. на 22,81% і за увесь період значення показника зменшується на 19,71%. У звітному 2016 році в структурі дебіторської заборгованості відмічено наявність дебіторської заборгованості за роботи, товари та послуги – 93,99%, дебіторської заборгованості за розрахунками із бюджетом – 0,52% та іншої поточної дебіторської заборгованості – 3,97%.

У роботі визначено зниження ефективності управління дебіторською заборгованістю підприємства ТОВ «Ватра-Техносвітло», що обумовлено рядом причин, зокрема: зниження оборотності дебіторської заборгованості на підприємстві; наявність простроченої дебіторської заборгованості (протягом усього періоду); зростання частки дебіторської заборгованості у загальному обсязі поточних та оборотних активів підприємства; зростання середнього періоду інкасації дебіторської заборгованості; зростання відношення середньої величини дебіторської заборгованості до виручки від реалізації.

У **третьому розділі** «Розробка та обґрунтування організаційно – економічних заходів управління дебіторською заборгованістю підприємства» запропоновано напрями удосконалення механізмів управління дебіторською заборгованістю підприємства на основі посилення функції контролю, оптимізацію рівня дебіторської заборгованості та визначено особливості реалізації операцій факторингу – напряму рефінансування дебіторської заборгованості підприємства ТОВ «Ватра-Техносвітло».

Автором в роботі запропоновано здійснювати удосконалення управління дебіторською заборгованістю підприємства ТОВ «Ватра-Техносвітло» акцентуючи увагу на посилені функції оперативного контролю за станом дебіторської заборгованості. Зокрема, важливо приділити механізму оперативного контролю, який включає цільові завдання оперативного контролю: визначення й удосконалення інформаційного забезпечення; удосконалення аналітичної бази; координацію планування, регулювання, контролю; розробку альтернативних варіантів прийняття управлінських рішень, а також функції оперативного контролю: превентивний контроль на стадії планування й прогнозування; поточний фінансовий (розрахунковий) контроль; ретроспективний контроль. Що дасть можливість раціонально використовувати наявні фінансові ресурси та зміцнити економічну безпеку. Також слід періодично прораховувати оптимальний рівень дебіторської заборгованості і не допускати перевищення визначеного рівня. Дослідження оптимального рівня дебіторської заборгованості пропонується здійснювати на підставі методик запропонованих вітчизняними науковцями О.І. Лучкова і Я.І. Костецького. У точці перетину кривих вимушених витрат і витрат втрачених можливостей буде мінімальний обсяг загальних витрат та, відповідно, оптимальний обсяг кредитування для підприємства ТОВ «Ватра-Техносвітло».

Важливо для зниження простроченої дебіторської заборгованості використовувати механізми рефінансування. В роботі запропоновано реалізовувати операції факторингу, що дає ряд переваг підприємству ТОВ «Ватра-Техносвітло», зокрема: вищий рівень гарантії стягнення заборгованості; зменшення кредитних ризиків; швидкість поліпшення рівня платоспроможності; можливість отримання короткострокового кредиту. На сучасному етапі найбільш оптимальні умови реалізації факторингу у ПАТ КБ «Приватбанк» (12 відсотків по факторингових операціях, відсутність обмежень у розміру факторингової операції, найменші комісійні відрахування проведення факторингової операції).

У **четвертому розділі** «Спеціальна частина» здійснено оцінку стану та

тенденцій розвитку вітчизняної світлотехнічної галузі, а також здійснено прогнозування обсягів реалізації продукції та позиціонування підприємства на ринку.

В роботі відмічено, що ринок світлотехнічної промисловості продовжує інтенсивно зростати. Споживачі стають більш вимогливими та частіше віддають перевагу якіснішим високотехнологічним світовим продуктам, а не вітчизняним, які є більш дешевшим. Розробка широкої номенклатури світильників дозволить досягти високих показників реалізації. Підйому загального стану української економіки можна досягти, вийшовши на новий, потужніший за дизайном та технологічними характеристиками рівень світлотехнічного виробництва. Щодо досліджуваного підприємства ТОВ «Ватра-Техносвітло» відмічено подальші тенденції зниження обсягів реалізації, при цьому основними напрямками коригування наявної ситуації має стати диверсифікація асортименту продукції, орієнтація на нові ринки збуту та активні маркетингові заходи.

У **п'ятому розділі** «Обґрунтування економічної ефективності» розраховано прогнозований рівень дебіторської заборгованості підприємства та визначено напрями реструктуризації дебіторської заборгованості з використанням факторингових операцій. Представлено ефект впливу заходів на стан дебіторської заборгованості та на фінансовий стан підприємства ТОВ «Ватра-Техносвітло».

Визначаючи прогнозний рівень дебіторської заборгованості необхідно відмітити приріст показника, що обумовлено тенденції зростання дебіторської заборгованості. Поряд із цим розрахований оптимальний показник є дещо нижчий фактичного та прогнозних показників дебіторської заборгованості, що обумовлює необхідність коригувальних дій, зокрема: проведення зваженої на реалії економічних відносин політики комерційного кредитування; формування мотиваційних чинників зниження рівня дебіторської заборгованості (знижки в разі дострокового погашення боргу, безкоштовна доставка продукції, переваги в подальшій оплаті за продукцію); реструктуризації рівня дебіторської заборгованості із використанням факторингових операцій. Для зниження рівня дебіторської заборгованості до оптимального необхідним є реструктуризація заборгованості із використанням факторингових операцій, що дасть можливість не тільки вивільнити додатковий обсяг наявних ресурсів, але й ліквідувати касові розриви та покращити ліквідність балансу, а також вирішити поточні організаційні питання, зекономити на судових питаннях та витратах пов'язаних із організацією судового процесу тощо. Оптимізація рівня дебіторської заборгованості та впровадження механізмів реструктуризації (рефінансування) дебіторської заборгованості дають можливість значно покращити фінансові показники та фінансові результати діяльності підприємства ТОВ «Ватра-Техносвітло» у перспективному періоді.

Результати представлених в даному розділі розрахунків вказують на можливості приросту обсягів реалізації продукції (в середньому на 8,97%) та приросту прибутку (в середньому на 50,08%). Також збільшуватиметься оборотність дебіторської заборгованості із показника 7,55 пунктів до рівня 9,08 пунктів, що вплине на зниження періоду обороту дебіторської заборгованості підприємства, зокрема у базовому році значення показника становило 48,33 днів (фактичні дані) і знижується до показника 40,19 днів у перспективному періоді.

У **шостому розділі** «Охорона праці та безпека в надзвичайних ситуаціях» представлено особливості охорони праці на підприємстві ТОВ «Ватра-Техносвітло», досліджено особливості реалізації заходів щодо створення і використання матеріальних резервів для запобігання, ліквідації надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру та їх наслідків, а також проведено оцінку стійкості роботи об'єкта торгівлі (суб'єкта господарювання) до впливу ударної хвилі ядерного вибуху.

Визначено, що організацію охорони праці на підприємстві ТОВ «Ватра-Техносвітло» здійснює служба охорони праці. Необхідно відмітити динаміку до зниження загального обсягу фінансування. Механізм управління охороною праці на підприємстві ТОВ «Ватра-Техносвітло» повинен передбачати систему заохочень для тих працівників, які сумлінно дотримуються вимог охорони праці.

В роботі подано те, що створення матеріальних резервів здійснюється для

запобігання, ліквідації надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру та їх наслідків. Створення, утримання та поповнення матеріальних резервів здійснюється: оперативного - за рахунок коштів державного бюджету через ДСНС; відомчого - за рахунок коштів державного бюджету через відповідні центральні органи виконавчої влади; регіонального та місцевого - за рахунок коштів місцевих бюджетів; об'єктового - за рахунок власних коштів підприємств.

Для розробки заходів підвищення і забезпечення стійкості роботи об'єктів у надзвичайних ситуаціях необхідно оцінити стійкість об'єкта проти впливу вражаючих факторів. Вихідними даними для проведення розрахунків стійкості об'єкта до ураження є: максимальні значення параметрів можливих вражаючих факторів і характеристики елементів об'єкта. Параметри вражаючих факторів можна одержати у відділі або управлінні ЦЗ або визначити розрахунковим способом.

ВИСНОВКИ

У дипломній роботі представлено теоретичне узагальнення та науково-практичне відображення системи управління дебіторської заборгованості підприємства. За результатами наукового дослідження зроблено наступні висновки:

1. Дебіторська заборгованість – це заборгованість підприємству іншими фізичними чи юридичними особами на певну дату, що вособлюється на підприємстві як оборотний актив, яка виникла в процесі господарських стосунків між ними та потребує повернення у визначений термін. Сутність дебіторської заборгованості полягає саме у двоїстому її характері: з одного боку, це певною мірою вигідно для підприємства: - зростає товарообіг, а отже, й маса валового доходу та прибутку (за інших незмінних умов). Це - основна вигода; - швидше реалізуються запаси, що дає змогу скоротити частку змінних витрат на них; - іноді є можливість зробити заборгованість доходним активом, тобто брати відсотки за надання товарного кредиту (однак, так буває нечасто, тому що це погано впливає на динаміку товарообігу).

2. На рівень дебіторської заборгованості впливає чимало внутрішніх і зовнішніх чинників, зокрема: - вид та специфіка товару; - місткість ринку; - ступінь насиченості ринку; - застосування різних методів стимулювання попиту; - система розрахунків, прийнята на підприємстві; - фінансовий стан підприємства; - кредитна політика підприємства тощо.

3. Метою управління дебіторською заборгованістю є визначення оптимального її розміру і забезпечення своєчасної інкасації боргу. Об'єктом управління є дебіторська заборгованість, тобто неоплачені юридичними та фізичними особами товари (роботи, послуги) та/або вилучені кошти з кругообігу підприємства, що мають документальне підтвердження, яке надає право на отримання боргу у вигляді грошових коштів, їх еквівалентів або інших активів. Суб'єктом управління є фінансові менеджери, економісти підприємства.

4. Політика управління дебіторською заборгованістю складається із умов, правил та процедур, виконання яких забезпечує досягнення запланованого результату. На основі цього пропонуємо загальну схему управління дебіторською заборгованістю, яка є специфічною багатофункціональною та багатокомпонентною системою, що складається з комплексу взаємопов'язаних блоків, що відчують на собі вплив зовнішніх та внутрішніх чинників і створюють певну цілісність. Схема складається з десяти блоків, що відображають необхідні дії та заходи у їх взаємозв'язку та взаємозалежності, реалізація яких сприятиме результативному здійсненню управлінських рішень у певній сфері діяльності.

5. Об'єктом дослідження виступало вітчизняне підприємство - товариство з

обмеженою відповідальністю «Ватра-Техносвітло», яке здійснює свою діяльність на вітчизняному ринку світлотехнічної продукції. Підприємство входить в групу підприємств ТОВ «ОСП «Корпорації «Ватра» і є одним із флагманів по виробництву та реалізації світлотехнічної продукції

Дослідивши основні показники фінансово-господарської діяльності підприємства ТОВ «Ватра-Техносвітло», необхідно відмітити приріст виробництва та реалізації продукції, наявність чистого прибутку та помірних показників рентабельності продукції, зростання власного капіталу та активів, що свідчить про загальну результативність фінансово-господарської діяльності, а зростання власного капіталу та активів підприємства свідчить про приріст автономності (фінансової) стійкості підприємства.

До негативних тенденцій діяльності підприємства слід віднести зниження чистого прибутку, зростання загального рівня дебіторської та кредиторської заборгованостей, низький рівень фонду оплати праці та зниження фондівіддачі основних засобів досліджуваного підприємства.

6. Дослідивши стан дебіторської заборгованості підприємства, слід відмітити що показник дебіторської заборгованості збільшується, зокрема у 2012 році значення складало 730 тис.грн., а у звітному 2016 році розмір дебіторської заборгованості складав 1612 тис.грн. При цьому спостерігається зростання показника динаміки зміни рівня дебіторської заборгованості, за період 2013-2014 рр. на 84,09%, надалі спостерігається зниження 2014-2015 рр. на 47,22%, 2015-2016 рр. на 22,81% і за увесь період значення показника зменшується на 19,71%.

7. Збільшується питома вага показника дебіторської заборгованості в активах підприємства ТОВ «Ватра-Техносвітло», зокрема у 2012 році показник становив 26,85%, у 2014 році – 37,68%, у 2015 році – 50,36% і звітному 2016 році значення показника було максимальним і становило 53,5%

8. В досліджуваному періоді спостерігається зниження ефективності управління дебіторською заборгованістю підприємства ТОВ «Ватра-Техносвітло», що обумовлено рядом причин, зокрема: зниження оборотності дебіторської заборгованості на підприємстві; наявність простроченої дебіторської заборгованості (протягом усього періоду); зростання частки дебіторської заборгованості у загальному обсязі поточних та оборотних активів підприємства; зростання середнього періоду інкасації дебіторської заборгованості; зростання відношення середньої величини дебіторської заборгованості до виручки від реалізації.

Для підвищення ефективності управління дебіторською заборгованістю підприємства ТОВ «Ватра-Техносвітло» нами пропонується реалізувати ряд заходів, зокрема:

А. Здійснювати удосконалення управління дебіторською заборгованістю підприємства ТОВ «Ватра-Техносвітло» акцентуючи увагу на посилені функції оперативного контролю за станом дебіторської заборгованості. В даному аспекті важливо приділити механізму оперативного контролю, який включає цільові завдання оперативного контролю: визначення й удосконалення інформаційного забезпечення; удосконалення аналітичної бази; координацію планування, регулювання, контролю; розробку альтернативних варіантів прийняття управлінських рішень, а також функції оперативного контролю: превентивний контроль на стадії планування й прогнозування; поточний фінансовий (розрахунковий) контроль; ретроспективний контроль. Що дасть можливість раціонально використовувати наявні фінансові ресурси та зміцнити економічну безпеку.

Б. Оптимізація кредитної політики, тобто надання таких умов кредитування покупцям продукції, які приведуть до підвищення попиту на продукцію та максимізацію прибутку за рахунок перевищення додаткового прибутку над додатковими витратами.

Процес формування кредитної політики на підприємстві ТОВ «Ватра-Техносвітло» пропонується за такими етапами: розробка стандартів кредитування; визначення кредитного періоду; визначення вартості надання кредиту; визначення

порядку збору платежів та систем штрафних санкцій за прострочення виконання зобов'язань покупців; моніторинг погашення дебіторської заборгованості.

В. Періодично прораховувати оптимальний рівень дебіторської заборгованості і не допускати перевищення визначеного рівня. Дослідження оптимального рівня дебіторської заборгованості пропонується здійснювати на підставі методик запропонованих вітчизняними науковцями О.І. Лучкова і Я.І. Костецького. У точці перетину кривих вимушених витрат і витрат втрачених можливостей буде мінімальний обсяг загальних витрат та, відповідно, оптимальний обсяг кредитування для підприємства ТОВ «Ватра-Техносвітло».

Г. Використовувати механізми рефінансування, в разі виникнення простроченої дебіторської заборгованості. Зокрема в роботі запропоновано реалізовувати операції факторингу, що дає ряд переваг підприємству ТОВ «Ватра-Техносвітло», зокрема: вищий рівень гарантії стягнення заборгованості; зменшення кредитних ризиків; швидкість поліпшення рівня платоспроможності; можливість отримання короткострокового кредиту. На сучасному етапі найбільш оптимальні умови реалізації факторингу у ПАТ КБ «Приватбанк» (12 відсотків по факторингових операціях, відсутність обмежень у розміру факторингової операції, найменші комісійні відрахування проведення факторингової операції).

Проведені в роботі розрахунки дають можливість стверджувати, що оптимізація рівня дебіторської заборгованості та впровадження механізмів реструктуризації (рефінансування) дебіторської заборгованості дають можливість значно покращити фінансові показники та фінансові результати діяльності підприємства ТОВ «Ватра-Техносвітло» у перспективному періоді.

Результати представлених в розрахунків вказують на те що, за рахунок реалізації даних заходів, протягом прогнозного періоду, спостерігатиметься приріст обсягів реалізації продукції (в середньому на 8,97%) та приріст чистого прибутку (в середньому на 50,08%). Також збільшуватиметься оборотність дебіторської заборгованості із показника 7,55 пунктів до рівня 9,08 пунктів, що вплине на зниження періоду обороту дебіторської заборгованості досліджуваного підприємства, зокрема у базовому році значення показника становило 48,33 днів (фактичні дані) і знижується до показника 40,19 днів у перспективному періоді.

Праці опубліковані за темою дослідження

Панвхник О. В. Ліагностика фінансового стану підприємства: можливості виявлення загроз та позитивних тенденцій / Панвхник Олена. Нечай Любомир // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції „Формування механізму зміцнення конкурентних позицій національних економічних систем в глобальному, регіональному та локальному вимірах“, 22-24 вересня 2016 року — Т. : Крок, 2016 — С. 106-108.

АНОТАЦІЯ

Нечай Л.В. Фінансовий механізм підвищення ефективності управління дебіторською заборгованістю підприємства (на прикладі ТОВ «Ватра-Техносвітло») – Рукопис.

Дослідження на здобуття освітнього рівня «Магістр» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». – ТНТУ ім. І. Пулюя. – Тернопіль, 2018.

Об'єктом дослідження є фінансово-господарська діяльність та економічні взаємовідносини підприємства ТОВ «Ватра-Техносвітло» під час здійснення управління дебіторською заборгованістю.

Предметом дослідження виступають особливості організації управління дебіторською заборгованістю на підприємстві.

При написанні дипломної роботи були використані наступні методи дослідження: метод спостереження, методи аналізу та синтезу, монографічний метод, діалектичний метод, метод порівняння, методи індукції та дедукції, а також

метод узагальнення.

В роботі з'ясовано сутність та складові дебіторської заборгованості підприємства, визначено основні завдання та підходи політики управління дебіторською заборгованістю підприємства, розглянуто методичний інструментарій оцінки ефективності управління дебіторською заборгованістю підприємства.

Здійснено аналіз стану та структури дебіторської заборгованості підприємства, а також представлено комплексну оцінку ефективності управління дебіторською заборгованістю підприємства ТОВ «Ватра-Техносвітло».

Запропоновано напрямів удосконалення механізмів управління дебіторською заборгованістю підприємства на основі посилення функції контролю, оптимізацію рівня дебіторської заборгованості та визначено особливості реалізації операцій факторингу – напряму рефінансування дебіторської заборгованості підприємства ТОВ «Ватра-Техносвітло».

В обґрунтуванні економічної ефективності прогнозований рівень дебіторської заборгованості підприємства та визначено напрями реструктуризації дебіторської заборгованості з використанням факторингових операцій. Представлено ефект впливу заходів на стан дебіторської заборгованості та на фінансовий стан підприємства ТОВ «Ватра-Техносвітло».

Ключові слова: дебіторська заборгованість, рефінансування, аванс, факторинг, кредит, овердрафт, претензійна робота, реструктуризація боргу.

ANNOTATION

Nechay L.V. Finance mechanism of management efficiency increase of an enterprise accounts receivable (LLC «Vatra-Technosvitlo» as a case study) - Manuscript.

Research on obtaining an educational level «Master» in specialty 072 «Finance, banking and insurance». - TNTU them I. Puluj. - Ternopil, 2018.

The object of the research is the financial and economic activity and economic relations of the enterprise «Vatra-Tehnosvitlo» LLC during the management of accounts receivable.

The subject of the study is the peculiarities of the management of accounts receivable at the enterprise.

When writing the thesis, the following research methods were used: the method of observation, the methods of analysis and synthesis, the monographic method, the dialectical method, the method of comparison, the methods of induction and deduction, as well as the method of generalization.

The essence and components of the company's receivables are determined in the work, the main tasks and approaches of the management policy of the company's receivables are determined, the methodical tools for assessing the efficiency of management of accounts receivable of the enterprise are considered.

The analysis of the status and structure of the receivables of the enterprise is carried out, as well as a comprehensive assessment of the efficiency of management of accounts receivable of the company Vatra-Tehnosvitlo Ltd.

The directions of improvement of the mechanisms of management of accounts receivable of the enterprise were proposed based on the strengthening of the control function, optimization of the level of accounts receivable, and the features of the implementation of factoring transactions - the direction of refinancing of accounts receivable by LLC Vatra-Technosvitlo.

In the justification of economic efficiency, the projected level of receivables of the enterprise and the directions of restructuring of receivables using the factoring transactions are determined. The effect of the measures on the status of accounts receivable and on the financial position of Vatra-Technosvitlo LLC is presented.

Key words: accounts receivable, refinancing, advance, factoring, credit, overdraft, pretentious work, debt restructuring.